

BRANKICA RADIĆ
Crvena

EDICIJA MEANDAR POEZIJA

Knjiga 55

Brankica Radić Crvena

NAKLADNIK: MeandarMedia / ZA NAKLADNIKA: Emilija Čegec /
UREDNICI: Miroslav Mićanović, Branko Čegec /
DIZAJN: Božidarka Brnas, Bestias / FOTOGRAFIJA AUTORICE: Frederic
Tachou / SLOG: KaramanDesign / TISAK: Kika-graf

© Brankica Radić i MeandarMedia 2022

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati
ni u kojem obliku bez prethodnog nakladnikova dopuštenja.

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001141085.

ISBN 978-953-334-307-5

Knjiga je objavljena uz potporu Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske

Printed in Croatia 6/2022

BRANKICA RADIĆ

Crvena

Sadržaj

DALEKA

Daleka	15
Skok na glavu	17
Let	18
Carstvo	19
Sibirac	21
Bajkal	22
Kako je sve počelo	23
U nepostojećem vremenu	24
Dok čitaš Zagajevskog	25
I ništa se neće desiti	26
Recept	27
Otklon	28
Blagost	29
Das Boot	30
Drvo	31
Grad	32
Mosor	34
Metro	36
Café siromaštva	37

CIKLUS OTPORA

Napisano	41
Zvuk	43
U tišini spavamo	44
Kako sabotirati dalekovod	45
Pišemo poruke	46
Bez rata	48
Otac i dva dječaka	49
Dvije fikcije	50
Kristina	51
Crvena	52
Opet crvena	53
Crvena opet	54
Žar	55
Sloboda	56
Znam	57
Plamen	58
Slap	59
Put	60
Dah	61
Prokletija	62
Dek Aden Cija	63
Kanali	65
Underground	66

BLISKI PUTEVI

- Prilep 69
- Kočani 70
- Ohrid 71
- Hôtel de passage 72
- Šar planina 73
- Boeing 74
- Drhtaj 75
- Četiri 76
- Letimo u Krasnojarsk 77
- Anatolij 78
- Daljina je sibirska 79
- Tajga 80
- Nema više pionira 81
- Sibirska pošta 82
- Gruzija 83
- Fotografiram 84
- Vltava 85
- Czhestochowa 86

ZABORAV FIGURA FARAON

- Miris 89
- Opis 90
- Niz 91
- Kozmina 92
- Dugo smo sanjali 93
- Na papiru 94

Ime 95
Blizina 96
Disanje 97
Vuk 98
Pakiranje 99
Ali ne i mi 100
hik 101
Dječak 102
Uvijek 103
Odnekud 104
Ozbiljno 105
Ne zaboravi 106
Figura 107
Faraon 108
List 109
Val 110
Oprez 111
Disanje 112
Dugo. Duga. Neizmijerna 113
Kafka 114

SAN SANJKANJE SVIJET

Dug san 117
Dva jezika 118
Sjećam se 119
Riječima 120
Kartanje 121
Snijeg 122

Tišina 123
Dok me nema 124
Trenutak 125
Stranica 126
Slijed 127
San sanjkanje svijet 128
Druga strana 129
San 130
Spas 131
Svemir 132
San pred zoru 133
Sjećanje 134
Preko oceana 135
Plavi neboderi 136
Zimsko Sarajevo 137
Buđenje 138
Pisanje 139
Pépé 140
Pépéu za sto godina 141
Susret 142
Sa srnama 143
Ne znam 144
Poezija u originalu 145
Postojanje 147

MISTIKA

- Mistika 151
- Tolja 152
- Filmska traka 153
- Kapetanova kćer 154
- Ruski rap 155
- Rat i rat 156
- Ne zaboraviti 157
- Tromeđa 158
- Komore ?
- Čekaj me 159
- Tko će 160

ZVONO KONJ ZABORAV

- Kažem 163
- Dio svijeta 164
- Rečenica 165
- Čovjek 166
- Šine života 167
- K. 168
- Zvono konj zaborav 169
- Pčelinjak 170
- Ako vlak jednom 171
- Pitam se 172
- Geometrija pisma 173
- Godinama 175
- Jaje 176

Bit će 177

Pitam riječ 178

Foto-express 179

Putujem 180

Brzo 181

Skrabl 182

O autorici 185

DALEKA

DALEKA

U brzom vlaku
vrijeme je
čitanje
protjecanje
drugih
drugačijih.
Mjere
i odmaci.
Korak u pejzažu
u tekstu. U tekstu
još su dalji predjeli
i daljina.
Postojanje. Nije
izbor. Roditi se
u Sibiru. Biti
dalek
izdaleka
živjeti gledati život.
Znati
da su drugi.
Ne samo
u mislima.
Biti dio

neizmjernog
u brzom vlaku.
Samo
da se
zaustavi.
Kad u vlaku
otvorim
knjigu
i otputujem.

SKOK NA GLAVU

Stopalima užarim stijenu i
Skočim i
Na glavu u more i
Svježina ublaži žeđ i
Gubim dah i razum i
Ostajem dugo i
Produžim plavetnilo i
Bez tračka bijelog i
Toliko zelenog i
Ispod masline i
Čitanjem uskladim disanje i
Kratku udaljenost između i
sadašnjosti i
sjećanja.

LET

Gradivo za ulice leti kroz
prozore uplašenim stanovnicima
u pitanju je život je
smisao kaže djevojčica
skrivena ispod stola prateći
svaki odmak u blizini
dalekozorom odmah
u životu treba učiti letjeti
udisati svaki pokret
onda probati sam.

CARSTVO

Nije to ista
zemlja. A
bilo je carstvo.
Austro i ugarsko.
Plovi Dunavom.
Svoj mrak.
Sije strah.
Bilo je buna.
Bilo je hrabrih.
Za mnoge nitko nije čuo.
Vrijeme je da o tome
čitam knjige.
Moji stari nisu iz
tog vremena.
Da ih pitam
kako je živjeti s
carem. Dijeliti
sudbinu. Kao karte.
S drugim zemljama.
Sasvim slučajno u
jednom češkom selu.
Prepoznam.
Carstvo nije naše.

Htjeli ili ne.
Bude nam povijest.

SIBIRAC

Okrećem pedale nad
svakodnevnim gradom pljušte
kiše pa vrućine odgovaram
neprekidnim okretanjem
rastvorenim vjetrenjačama
disanjem koje može rashladiti i
najvruću dušu. Kažu može se
preživjeti više od dvadeset dana
bez jela samo piješ i udišeš
sibirski zrak i šumska
prostranstva dok običan
Sibirac provodi odmor
ležeći na kauču
gledajući televiziju
igrajući videoigre pa kad
odluči ode kod Sergeja na
pivo i električnu gitaru da
otkinu komad
neba s težinom.

BAJKAL

Grad se gubio u magli.
Gledano s vrha zgrade
sve je bilo
mirno i prigušeno.
Svjetla i ljudi.
Gledano iz knjige
vidjela se samoća
šuma koraci.
Magla može
ublažiti.
Postati oblak.
Klizač na Bajkalu
zarezuje led i
površinu.
Neumorno.
Sluša unutrašnje.
Grmi pod
klizaljka.
Krugove i
linije.
Po dušama nestalih.
Nitko se ne buni.

* * *

Bijes u ljusci oraha. Odjeća je oprana. Suši se na balkonu.
Poželim biti na sušilu. Okupana suncem. Zaboraviti
bijes. Udarcem šake razbiti orah. Kartu svijeta. Lijepim
komadiće. Olovkom pratim rijeke. Crtam zjenicu u oku.
Moram vidjeti. Topi se led. Na Bajkalu zuji proljeće.
Insekti i rogovi kreću po vodu. Čovjek nježno mrmlja u
bradu. Izbjegava pogled sibirskog medvjeda. Tako su ga
Rusi učili. Mogu na tijelu nacrtati ljusku i orah. Pratiti
liniju korteksa. Duboko. Zaroniti i zaboraviti. **KAKO JE
SVE POČELO.**

* * *

Kod Agafije uvijek je bilo heljde. I kore od breze
za najljepše čizme. Odavno je sama u koži tajge.
Riba se mrijestila uzvodno. Uvijek na istom mjestu.
Na nebu punom zvijezda. Nekih je bilo i nizvodno.
Dok Agafija traži gljive i smisao. Postoji li išta.
U NEPOSTOJEĆEM VREMENU.

* * *

Kao uspomena spavaš na nebu dok ti se čelo gužva i napinje. Izvuci prazninu pokretom, izbriši je, možda knjigom. Riječ ti nije brza. Okopavaš krumpir i sjećaš se zlatice koje ste kao djeca sakupljali u tegle. Sjećaš se filma bez zvuka koji ste gledali u kinu dok je kinooperater popravljao zvučnik. Sjećaš se lubenica. Ne sjećaš se pročitanih knjiga. Ne sjećaš se filmova. Možda ćeš ih iznova gledati. Knjige ponovno čitati. Jer si drugačija. DOK ČITAŠ ZAGAJEVSKOG.

* * *

Pokrećeš nevidljive pedale. U zraku si. Visoka kao konj. Zaboraviš da se nisi htjela probuditi. Tek te zvuk ulice može izvući iz sna i dati ti snage. Razmišljaš, želiš, radiš. Ne zaboravljaš biti u kaosu grada. Ne budiš se u ruševinama Staljingrada. Kao puž nosiš svoju kuću. Nikad na istom mjestu. Iako nisi rođena na Volgi. Na njoj možeš umrijeti. Vidjeti svoje lice u zelenoj boji rijeke. Dječak će ga pokretom ruke izbrisati, baciti kamen, pustiti da potone. I NIŠTA SE NEĆE DESITI.

RECEPT

Moglo se na recept dok je plavetnilo isijavalo u eteru. Sve mi se izmiješalo s bijelim receptom i neizbježno visokim tlakom u vožnji na 40°C. Iako su se pripreme provodile ozbiljno s disanjem, širenjem prsnog koša, plivanjem. Samo turisti trče po vrućini. Domaći ispijaju kave i piva. U gužvi smisao nije važan. Jednom sam na plaži vidjela čovjeka, nenasmijanog, prenapregnutog od razmišljanja. Još ga je jedna plivačica primijetila i istog trenutka shvatila. Njezina je baka poslije svake mise govorila svojim kozama da se ne brinu za život jer da smo svi mi prikaze. Jednog dana ćemo nestati. Filozof s plaže nije imao baku koja je čuvala koze. Njegov je put dug, ni studiji ni zvijezde neće mu pomoći. Možda neki stari Grk. Stari Grci nikoga nisu uvalili u dugove. Međunarodne banke jesu. Njima ni zvijezde ni prikaze ništa ne znače.

OTKLON

Sunce zuji.
Dugo sam.
Sama na
željezničkoj postaji.
Cestom se vukla kolona.
Dosadni automobili.
Njihovi ljudi.

Iza knjige skinem lice.
Oblizujem usne.
To ništa ne znači.
Želim biti drugdje.
Dođe.
Okrenem stranicu.

Čelom.
Dodirnem slova.
Kad zatvorim oči.
Odem.
Nestanem.
Prije nego što nečija ruka.
Napišem kraj.

BLAGOST

Noćni zastoj poslije rumunjske granice. Uobičajena kontrola. Malo pojačana zbog migranata. Blaga noć, kraj kolovoza na mađarskoj ravnici. Vozač autobusa je baš tu grubo skrenuo i napravio zastoj. Beskonačno dug u toploj ravničarskoj noći. Ispred nas, auto s dvije krave u prikolici. I one su tople. Kao asfalt dok hodamo između automobila. Noć je puna krijesnica. Ne očekujemo ništa posebno. Pa čak ni da kolona krene. Zastoj je odmor na kraju dugog dana. A da ipak zaobiđemo kolonu sporednim putevima? Kroz blagu noć. Kuće spavaju. Djeca spavaju. Naša i tuđa. Vozimo za Debrecin. Ulazimo u kamp poslije ponoći. Kapija je ostala pritvorena. Montiramo šator i ubacujemo djecu u vreće. Bude se prije nas, odmorni. Istrče u avanturu. Dotrče i grabe kupaće kostime. Pet bazena! Budimo se i mi. Mađarske terme. Hodamo kroz vodu u kojoj sjede stariji ljudi i razgovaraju. Povremeno se kao kornjače tromo okrenu i nigdje ne odu. U vodi smeđe boje. Ljekovitoj. Usporava nam pokrete. Za sat vremena bit ćemo na putu za Budimpeštu.

DAS BOOT

Razvuci kartu po koži. Zaokruži prodena mjesta. Jedno je južno od Münchena. Nekadašnji nacist sagradio je muzej mašte. Arhitektonsku kvalitetu zgrade hvali vodič kroz Njemačku tiskan u pet tisuća primjeraka. I kvalitetu nezanimljiva muzejskog postava. Nešto ekspresionizma i neuspjele mašte. Umorni od duge vožnje i zaobilaženja Münchena hodamo dugačkim mostom koji izrasta iz utrobe zgrade. Opkoračujemo obalu i prvi plićak. Sad smo nekoliko metara iznad jezerske vode. Na livadi se odmaramo u ležaljka. Gledamo jezero i brodice. Bivši nacist sagradio je muzej. Podmorničar iz Drugog svjetskog rata. Napisao roman. Das Boot. Vidjeli smo davno igrani film snimljen po romanu. Jedan od nezaboravnih ratnih. Strepnja iz nacističke perspektive. I sad igrom slučaja sjedimo ispred njegovog muzeja, u zemlji u kojoj su prije sedamdeset godina vladali i živjeli nacisti. A sada? Sjedimo ispred muzeja i mislimo na sudbinu. Kako nas je put nanio ovamo?

DRVO

Trebala sam otići u drugi café. Sve zbog drveta. Na prometnom raskršću. Beton i zakon. U ispušnim plinovima i dimu cigareta. Gdje je tu poezija? A sve je izgledalo kao. Suho lišće iako proljetno. Ja, što? Tražim. Drvo je perspektiva, sjena, životna linija zarobljena u betonu, linija borbe, otpor. Ne odustajem. Buka, ulica, barbari, konobari, plinovi. Sivi obrisi lišća na pločniku. Donesu mi mir. Tko ga je posadio? Nije znao da će grad sve osvojiti. Ipak je tu. Ne moram sve znati. Dovoljno je da bude tu. Kao poezija u kojoj se nenadano nademo.

GRAD

Znatíželjna.
Dodirne svoju ruku.
Onda stol.
Zatim stolicu.
Ako nije tu.
Možda šuma.
Da je jelen.
Da je snijeg.
Rijeka.
Čovjek u rijeci.
Nije san.
Oči otvorene.
Ispočetka.
Lijevo je kuća.
U vrtu.
Kratke rečenice.
Zapisat će na papir.
Nerazumljive.
Znatíželjno će čitati.
Pisati budućnost.
Bez kraja.
Bez smrti.

Grad se trošio.
Na prvi pogled.

MOSOR

Penju se staza
zemlja u oblacima
boli svaka kapljica
sivog stijenja
miluje divlju svilu
kamen mi mirisna kadulja
sjećanje u naporu
uspon na vrh i crvena
raketa spremna
za let svemira
pečat na čelu djevojčice
visoki koraci
traže dah
bez kolone
spuštamo se
kotrljajući kamen grm.
Dostojevskom kipe
kadulja i brada
sivi bijes ništavila u
oblacima plače
ima li koga
u napuštenim kućama

na terasi
hotela na suncu
griju se koze.

METRO

Postavim pitanje. Pitanjem
odgovara. Bez razloga. Treba
biti oprezan. Ne pišemo zajedno.
Gledam lica ljudi
u metrou. Žena crta.
Čovjek u sivom kaputu piše.
Grad budi. Iscrtavam razliku
liniju metroa.

CAFÉ SIROMAŠTVA

U kvartu. Odzvanja. Glasno.
Neizbježan miris tolikog
piva. Ustajali glasovi. Sve ustajaliji.
Razgovori. Sve glasniji. Svađe rastu
i padaju. Nitko od stalnih
nikada nije putovao. Kroje svjetove
i svoje živote. Viču. Čitam. Pišem
uz njih. Znaju me. Uljez ili
ne iz drugog svijeta. Piše. Grleni
smijeh izrezbaren dimom.
Još jednom gnjev. Rasprši
sve. I sebe. Nesreće
i vražja posla.

CIKLUS OTPORA

NAPISANO

Razgovaraš s travom
misliš znaš
ima smisla

čitala si blitva
diše znaš

dugo još
želiš drveće
zemlju grm

neke su promjene
blizu voliš
još
jezik travu
oblak

žito svaki
pedalj znaš
nebo
blizu

ispisanosti
zvijezda.

ZVUK

Zvuk proključale vode kuva se
kava koliko nas koliko nas danas
sluša isti zvuk pije kavu pije
jede čije kuće gore plaču u nevjerici
strahu bezizlazu u povijesti sjedimo
u povijesti u nevjerici gledamo
ponavlja se beskrajno mislili smo
neće umiremo beznačajni brod
naš njihov tone abisalno hoće li valovi
biti zaigrani neustrašivi nekako
oblikovani u buci stoljeća.

* * *

U tišini spavamo. U tišini se
budimo. Netko mora dati znak.

KAKO SABOTIRATI DALEKOVOD

Andreasu Malmu

Na znak skačemo. Navlačimo bijele
kombinezone. Silazimo u rudnik
zaustavljamo bušilicu liježemo u utrobu
zemlje zaustavljamo vrijeme crpljenje
fosile. Neprobojna masa. Na kraju dana
nećemo prati kombinezone. U njima
ćemo spavati. U njima ćemo
dočekati sljedeći znak.

PIŠEMO PORUKE

Oni hoće naše živote
mi ne želimo
njihove kroz odjek

godina trčimo
da boli bez daha
generacije su htjele

druge život u nama
kada to počinje
nesreća se

ispisuje kao
pjesnikinja dok piše
strah nose ga

u svojim torbama u
šumama na granicama

samo da
se ništa strašno u
strašna vremena toplo se

rukujemo
pišemo poruke
ne znamo budućnost

koliko traje
bez umora

koliko s umorom
mislimo na snagu
imat ćemo za naše

živote za
pogled koliko
toga ne znači
da dišemo.

BEZ RATA

Krug odraslih pozdravlja
jutro. U nekim jutrima
vojnici su proljeće.
Moglo je bez rata.

OTAC I DVA DJEČAKA

Pogled crn jasan kao šuma
otac i dva dječaka svakodnevno
migriraju hoće li djeca izdržati
naslijediti pogled borbu život.

DVIJE FIKCIJE

Laki trzaj. Mig. Tri mrtva, četiri ranjena. Maske nikako da padnu.

Iz inata. Ameriko. Psi laju. Znaš li što o njima? Televizija laže. Mi lažemo. Naše je postojanje stvarno.

KRISTINA

Kristini su oduzeli kćerku Angel.
Kristina je učiteljica iz Malezije.
Kristina je čistačica u Francuskoj.
Angel ide u vrtić.
Angel govori francuski bolje od Kristine.
Kristini će biti bolje.

Kristini je bolje. Pismo upućeno u
London je primljeno.
Kanisen je sretan. Naći će posao.
Kristina će učiti francuski na brzom
tečaju. Angel s četiri godine
govori francuski. Zna riječ
život na tri jezika.

CRVENA

Opusti lice. Bez crta
maska će pasti. Izbrisati
bol. U zadnje vrijeme
ne prestaje. Jedino ulazak
u dan. Jedino dan može sve.
Pokreti lica. Pokreti ulice. Sve
u pokretu. Neki znaju. Neki ne.
Samoća se skriva iza prozora. Čim
svane otvorit ću knjigu. Prozor.

OPET CRVENA

Da sve izbrišem? Budem
mir. Nešto lagodno bez
težine u želucu. Ne boli. Otvorit ću
vrata. Udahnuti. Vjerojatno smog.
I smog kao život. Svaka
čestica otvara. Nekad zatvara
vidike. Unutrašnjost praznine.
Ne prestaje boljeti.

CRVENA OPET

Dišeš li? Sanjam. Da nema
rata. Prolazi konvoj. Dolaze kiše.
Visoko na oblake slijeću rode. Ne
sanjam. Iz rodnog kraja
nemoj u rat. Pročitaj knjigu. Pleši
sve do kraja puta. Svog i mog.
A ti? Sanjaš li? U pejzažima. Tko je
dobrodošao? Dolaze mrtvi. S pismom.
Stavljam ih u kuvertu. Predajem snu.
Isti tekst. Ne budim se.
Sanjam. Dišem.

ŽAR

Izbriši sjećanje. Bol s
kože. Trebalo je možda
zapisati bol.
Nije znala što
to znači. Možda
s prijedlogom iz.
Iz kože. Iz
bola. Ništa od toga
nije željela reći. Misliti.
Samo je sunca bilo
puno. Iz kože u koži
pod kožom. U tijelu.
Disanjem. Samo
neprimjetno
pomjeranje zraka
nalik povjetarcu
moglo je donijeti kratko
olakšanje. Ili gotovo beskrajno.
Nekad tek nekoliko sekundi.
Nekad par dugih minuta.
Pretvorim se u dah u
vreli zrak u kamen. Samo
da ne boli.

SLOBODA

Isplivaj iz svoje kože. Kažeš samo
te strah može zaustaviti u bitki
kod Prozora pa u Staljingradu
a možda je bilo obratno. Program
smišlja nove kronologije sve
stranputice do korijenja
ropstva. Za slobodu je trebalo
više. Nikada dovoljno. Kažeš
sloboda se ne da kaliti televizijskim
programima nogometnim utakmicama
nenapisanim zadaćama trgovačkim
centrima. Samo nakratko zablista u
oku. Udahni me kažeš sačuvaj
plamen. Ne može baš sve. Baš
toliko. Do ludila.

ZNAM

Poznaješ me. Prepoznajem te. Na ulici vidim
ljude iz prošlosti. I oni mene. Prepoznajem
nepoznate. U susretu. U pogledu. Dan je stvoren za to.

PLAMEN

Budem plamen. Od nepravde smrači se svijet život sve postojeće i plane rat u koji neću ne želim pa opet umirujem disanje da ne povratim sebe dušu. Dok mi se Salona ne pomrači i zaspje suton na Visu ni tu kronologija nije važna kao ni med kojeg je sve manje i pčela je sve manje a sve više se krade pa svi podivljamo od nemoći od nezadovoljstva po tabanima po kamenju sa šibom i jaucima u makiju s juga prema sjeveru i tu može biti obratno jer svijet se preobratio propustio istine i ubojici dao za pravo da kroji pravdu i nepravdu dok nam u mozgu kuva popodneva vrućina koju samo morska dubina može isisati.

SLAP

Pusti me kliznut ću niz
slap pobjeći instant režimu
svega živog uplakana stojim
u snu koji nije moj kao
ni sve drugo možda samo
praznina dok registriram
nepostojeće.

PUT

Trajno crtam krugove izradujem
stranputice izbijam kostobolje krive
puteve stavljam meleme odbacujem
nepotrebno ispisujem svaku
riječ da ne jenja da se ne izgubi u
šumi močvari
ustajalog usađenog da izbije
nešto stvarno iz dubine
napokon.

DAH

Zbog ronjenja bez trunke
zraka tračak svjetlosti u
plućima briše sjećanja i
strah. Koliko prošlosti u nama
zapisane vitičastim slovima. Do
same srži neizbrisivo. U borbi
u prkosu. Još jedan ruski pisac o
životu zaboravljenima. O borbi i
smislu. Samo da bude
ronjenja. Na dah dubinu.
Nezaborav.

PROKLETIJA

Ubijen je posljednji vuk u regiji, s njim i svaka mogućnost razmišljanja, sve se presulo u očaj, duhovno siromaštvo, intelektualnu bijedu, mučninu, nemogućnost, ostali su samo smeće i smrad, sve ceste su propale, svi tragovi sve zajedničko prestalo postojati. Poslije smrti posljednjeg vuka, nikli su dvorci s kulama izrezbareni u zlatu i srebru, isplivali snažni automobili na najjači pogon u općem besmislu i rezignaciji na tromedi pakla bez čistilišta. Službenica u hotelu rekla je eto imamo to što imamo tugu i osmjech za nostalgiju očaj. Ubijen je posljednji vuk u regiji.

Na putu kroz Ukrajinu. Tromeđa Mađarske, Ukrajine, Rumunjske, 2019.

DEKADENCIJA

Dekadencija plaže.
Dekadencija tijela.
Dekadencija izbora.
Auta, kućnog ljubimca,
života, stila, trgovine,
prehrane. Oprost. Ili
nemoć. Ili osveta. Komu,
čemu? Slobodno
tržište, kapital,
opčinjenost novcem,
robovanje robi.
Kad sve se ispuše
kao probušeni pink
pelikan u moru,
ostat će samo smeće i
plastika. U dekadenciji
plaže tijela izbora
godinama
desetljećima
stoljećima
bit će povraćanja
plastike pelikana
dijareja infekcija upala.

Možda kraće. Novim
instant generacijama.

KANALI

Proljeće, bliži se kraju. Za dramatičnost. Procvale voćke i virus. Bezglavo juri svojim kanalima. Misli li? Možda koliko i mi. Bezglavi u našim kanalima. Kinezi znaju što dalje. Nije ironija.

UNDERGROUND

Socijalistički grad u presjeku. Podzemnim putevima hodaju žene da nahrane obitelji vuku puna kolica kroz garaže socijalizma. Od vrha do dna da izbjegnu ljetnu vrućinu i stepenice. Padovi na uzbrdicama modrice ugruvanost dok rajčice bježe nizbrdo dobronamjerni vozači preuzimaju transport. Voze žene i rajčice do lifta na izlazu iz podzemlja. Sve je bilo predviđeno urbanističkim planom.

BLISKI PUTEVI

PRILEP

Suši se lišće. Duvan po ulicama, balkonima, vrtovima. Ogrlice duvana. Tako ih zove gospođa Mirjana. Sjajno govori francuski. Predaje u gimnaziji. Bila je jednom u Parizu. Aleksandar nezaustavljivo plete priče o tabatijerama, nargilama, lulama. Liječio je. Prvoklasna roba. U svijetu se jako cijeni i prodaje za velike novce. A tu raste. U gradiću u kojem gospođa Mirjana uči djecu francuski, a svaka kuća ima svoju ogrlicu duvana. Aleksandar ljubi tabatijeru. Zatvara vrata muzeja. Dodite opet.

KOČANI

Uzmi štap za pecanje. Jezero ispred hotela. Stigli smo noću, sjeli na balkon i čekali. Da pogled probije tamu, ribe zagrizu. Samo da svane. Riba će gristi. Staro se jezero ne da godinama. Poludjet će samo prolaznik navikao na more i nemir. Makedonija nema more. Tko to može podnijeti? Vrtlar kosi travu ispred hotela. Kaže dobar dan na francuskom. Ne vidimo mu oči iza tamnih sunčanih naočala. Nasmiješene rokerske bore oko usta. Ne grize? Danas ne može, ne putnicima. Ne nemirima. Na dan kad se sprema vjenčanje u hotelu. Tradicionalno. S bijelim mašnjama.

OHRID

Mama je sanjala. Čovjek i poruka: Kad prođe rat dodite, uzeo sam vaše sanjke, čuvat ću ih. Ohridska 10, Ohrid. Bili smo prošlo ljeto. Nismo zaboravili, nismo tražili. Rat se dogodio. Znali smo. San je ljepši.

HÔTEL DE PASSAGE

Tetovo, gužva automobila, kablovska gužva na svakom stupu, bicikli grizu kao komarci, traktori, zaprežna kola, ovce. Pretječu nas invalidska kolica. Tražimo hotel pored benzinske. Nema slobodnih soba, možda jedna za 15 minuta. Htjeli bismo vidjeti, s djecom smo. Gosti dolaze u toku dana na sat-dva da odmore. Mi ćemo noću. Spavat ćemo u hotelu. Čisto i jeftino. Recepcija miriše na duvan. Nije prilepski. Spavamo na rastvorenim vrećama za spavanje. Ujutro razgrćemo zavjesu. Nešto smo razbili. Svanulo je u Hôtel de passage.

ŠAR PLANINA

Zrak sve rjeđi. Duboke rupe na
putu. Napušteni hotel s
pastircama. Plavokose, mašu izdaleka.
Hoćemo do njih prečicom. Njihove su
noge brže. Dnevni berači borovnica pune
kante do noći. Plava si i ti dok ideš
kući. Vage dišu, borovnice dišu.
Mi ne. Kad otkazu kočnice. Sanjala sam
planinu. Kao djeca kotrljamo snove do
točke straha. Ima li planina kraj?

BOEING

U avionu sve ima svoje mjesto. Kava, čaj, putnici, pilot. Stjuardese slažu metalne posude u metalne pregrade. Zid od metala. Kao dječja igra, rat, red. Pritisni dugme, lijepa djevojko. Dok letimo kroz pune oblake, sivo je i dugo. Na Šeremetjevo ne smijemo, puno je aviona, kaže ljubazna djevojka. Zveckta metalni zid s metalnim posudama. Kao na brodu. Sve je na svom mjestu. Slijećemo. Odvajamo djevojke od lakog metala. Dosvidanja.

DRHTAJ

Kosooka lica iz dalekih
gradova. Letimo. Jezik je ruski.
Ne samo. Sve bliže istoku.
Tajga čeka. Dok konobar na tlu
nosi opreznu hladnu kavu očiju
prikovanih za šalicu. Da ne bi
ni kap. Tko bi to platio? Uplaši se
konobar. Tajga čeka. Drhtaj.

ČETIRI

U baru na aerodromu, svi na
ekranima. Za jednim stolom četiri.
Pokušavam se prisjetiti: četiri čovjeka
za istim stolom čitaju knjige. Možda
na trajektu za Vis. Četiri čovjeka,
četiri novine. Davni razgovor o
knjizi tajnovitoj spravi. Da ne uništi
misao. Na biciklu vjetar brzinom promijeni
lice. Pa ekran. Nastavimo razgovarati.
Pogledaj me. Oči su moj ekran duša.

LETIMO U KRASNOJARSK

Tužna žena leti. Rukama grli glavu.
Boli li je tijelo ili duša? Izbroji
gutljaje, disanje će pomoći.
Samo da stigne Sibir. Sa zaboravom,
težinom. Nitko nam nije pokazao.
S lijeve strane sviće. Na desnoj mrak.
Tajga će stići. Bol prestati.

ANATOLIJ

Anatolij šiba kroz mrak. Zasvjetluca
zlatan zub, stakleno oko. U volanu
diše zrak. Bez otpora.

Tajga je nepregledna. Anatolij ima
termosicu. Na odmorištu pijemo njegovu
kavu, smeđu slatkastu tekućinu. Anatolij
pretječe. Hvata kamione, zalijeće se u
traktore, ljubi Volge. Anatolij je iz
Krasnojarska. Grad je velik.

Radio-Dača svira glasno. Anatolij
se brine za nas. Zna li koliko već
dugo sanjamo sibirski? Svaki dah
bliži je snu, mi Anatoliju
Sibirskom.

DALJINA JE SIBIRSKA

Gledamo se u oči, dugo do
prepoznavanja. Vozi nas
snažni kamion kroz tajgu.
Ne govorimo isti jezik. Granice su
daleko, možda ne postoje. Sve je
daleko. Kao riječ nedogled. Razgovaramo
znamo, daljine nam nisu iste. Bliskost
ipak da. Pjevaju, sviraju gitara i harmonika
uz vatru. Uče nas plesati, nespretni smo,
smiješni. Pucamo iz karabinki,
to znamo. Njihovo jezero je
sunce, na rubu sunca, svijeta. Plivamo
bez vjetra. Jezero sanja.

TAJGA

Tanke su breze, tanke kao jele. Tajga je to. Ne diraj. Bit će lijepa. Na zemljanom putu Sergej nas pita gdje smo. Ne mislimo na noć, netko bi se uplašio. Anji je već pozlilo. Ako gljive govore istinu, skrenut ćemo lijevo. Svetlana će ih pojesti. Ona je etnograf i direktorica muzeja. Izlazi na križanju na 2 km od kuće, već je noć. Prava sibirski. Čuvat će je gljive u plastičnoj vrećici, noć i tajga.

NEMA VIŠE PIONIRA

Bio je doček u ludnici. Pjesma, koncert, piroške,
sok iscijeden iz nepoznatih bobica. Kuharice prekriženih
ruku gledaju izdaleka. Slikareva glava je sijeda. Živi
i slika. Nije vidio pionire. Nije vidio tko je sadio povrće.
Slika je zajednička. Djevojčica u kolicima pleše.
Kolica znam ne lete. Možda svijet.

SIBIRSKA POŠTA

U Sibiru nema razglednica. Poštanske službenice gledaju me ljubazno i radoznalo. Poslat ću dijelove turističkog vodiča. Zajedno biramo markice. Na kuvertama crteži cvijeća, snijega, pilota. Jedna od službenica više puta zbraja kuverte i markice. Druga objašnjava da pismo neće otići ako ne dam svoju adresu u Sibiru. Dajem Oksaninu. Reći ću joj poslije. Stojim za šalterom. Dugo traje. Što je vječnost za Sibir?

GRUZIJA

Znaš li gruzijski? Ta fina
zavijena slova. Kad Nana Džordžadze
napravi film, ide se u Cannes. U filmu
Nestor protiv Engleza. Pobjedi Kozak.
Englez jaše na magarcu, ne dotiče zemlju
koja mu je zabranjena. Po dogovoru. Nestor
pada i diže se. Kozak sve pokvari. Starice
još uvijek vole Engleze. U Gruziji se pjeva,
pričaju se priče. Da sam Gruzijka, snimila bih film.
Pucala u naranču. U srce. I pojela pun
tanjur gruzijskih gljiva.

FOTOGRAFIRAM

Fotografiram dugu cestu. Staje lada.
Staklo klizi. Nestajem. U objektivu
zlatan zub. Mene fotografiraš?
Da. Harašo. Zlato bljesne. Prva si
Francuskinja u mom životu. Samo
slikaj. Širim se. Postajem
daljina. Karta Rusije.

VLTAVA

U Poljskoj smo pili pivo. Vozili
paralelno s Vltavom. Kroz šumu i
sporedne puteve. Pored sivih kuća u
tužnom betonu. Na Balkanu je beton
eksplozivan. Nije lako
objasniti tugu.

CZHEŃSTOCHOWA

Dugo tražimo kamp. Ulica je
neizmjereno duga. Kamp na
kraju ulice. Spavamo na
terenu iza katedrale i crne gospe.
Budimo se na kiši. Na drugom kraju
ulice, dimnjak. Možda je iza
tvornice drugi kamp. Sjedimo
u slastičarnici na kraju ulice
i jedemo kremšnite. Pitamo se gdje je
sredina. Kiša i dalje pada.

ZABORAV
FIGURA
FARAON

MIRIS

Loše iskustvo. Ako prestanem čitati. U mozgu bez struje.
Ne znam pisati. Tako se plašim neugodnosti. Voljela bih
nepoznato. Nesigurnost.

Na balkonu ću posaditi šumu. Bor i hrast. Ako se izgubim.
Možda u nečijoj priči. Kao uvijek. To sad znam. Kao
uvijek. Nečija priča postane moja.

OPIS

Lijepili plakate. Zidovi išarani kredom možda ugljenom. Nisu obećali ali ipak će ponovno doći. Ispred istih zidova kao ogledala. Kao topla para iz usta zamagli pogled, kao grudi se nadimaju. Bilo je riječi o pobuni.

Znalo se sve. Samo malo. Kad bi more bilo bliže. Kad bi nas Rijeka okupala. Bi nas šuma pokrila. Lijepo sam govorila. Šuma bez traga. Dakako, to nisu mogli razumjeti. Topli dah je mutio razum. Naš daleki prijatelj.

NIZ

Igre su počinjale rano. Rosa se hvatala za nogavice.
Paučina lijepila za tijelo. Danima su svi u mojim snovima
plakali. Ljeto se bližilo kraju.

Ne igraj se rata. Okreni lice. Na potiljku naslikaj
vatrenu pticu. Zažmiri. Onda otvori oči. Diši.
Nešto će se desiti.

Zamisli korake kako ispituju tišinu. Pa dubina otvori put u
unutrašnjost. Lijepo je znati. Nitko nas ne čeka. Izbliza
fotografije odaju tanke crte sumnje.

O bliskosti nismo razgovarali. Zatvorim oči. Ispitujem
otkucaje srca. Kad otvorim oči to je zato što želim
svijet. Kozma mi je odavno rekao. Nije sve unutra.

KOZMINA

Kozma. Ne diši. Igraj se samnom. Daj mi ime. I ja ću tebi.
Odštampati čelo. Poruke ćemo nositi iznutra. Putovati
zajedno. Lijeno prenositi iskustva. Do centra nećemo stići.
Rubovi nam prisniji prostori.

Prostori nam imaju rubove. Stoljnake čupamo zubima.
Rakijom razbijamo prigovore. Rastužim se jer nam nitko
ne vjeruje. Da smo mi mi. Putovali. Lijeno prenosili
iskustva. Kozma. Ne diši.

DUGO SMO SANJALI

Sve je izgledalo. San je prekrrio kuću. Stakleno zvono, kuća od crvene opeke. Spavamo vani pred stepenicama jer smo tu sretni. Nadamo se da će potrajati. Kad se probudimo da ćemo biti crveni. Opijeni od opeke. Kao mali, sanjali smo kuću. Lako se budili.

Metro je isplivao na površinu. Dugo dugo smo sanjali. Zatvori oči, stisni palčeve. Napokon. Možda nije dobar početak. Gledao sam djevojku. Zamišljena sjediš iza stakla. U kom gradu. Iza svakog stakla. Pokret nečujan. Nečujno već padao snijeg. Nije ga dugo bilo.

NA PAPIRU

Mjesec je zastao. Pun. Vidjeli smo. Izbliža se činio
topao. I zima je prošla. Obećani snijeg se istopio.
Tako. Nagoviješten. Istresam riječi na papir. Slažem.
Premještam. Najviše brišem.

Tebi ponavljam. Zatvorimo vrata. Prozore. Tako. Vani se
dešava nešto drugo. Sasvim. Pisanje. Na tajnom mjestu.
Jezik. Izmišljen.

IME

Put je vodio uz samo more. Tamnocrvena zemlja. Vruć šljunak. Koliko je mojih puteva? Koliko crvenog? Dok plivam vidim svoje ruke kako promiču.

Zimski period. Ovdje nikog. Brbavice na rukama. Linije na zidovima. Sva imena. Luke, gradovi, ulice. Noću. Kad bi mi ime bilo drugo. Ili strano. Ili drugo.

BLIZINA

U mom vlaku svi su ružni. Slala je
razglednice. Rijetko putovala. Lijepa.

Ta blizina. Štiti me. Otvori. Pritisni
čelo. Nismo djeca, zaboga.

DISANJE

Tunelima. Sive boje mozga. Riječ po riječ. Kao jezik.
Curi. Do Sokrata djevojčica. Bit će da smo bili.

Otkrit ću se. Doći do suza. Dotaknuti živac.
U ušnim opnama. Neće nam biti lako. Budi pristojna.
Ne zaboravi disati.

VUK

Brzo te zaboravim. Zatvorim oči. Vidim sebe.
Razmišljam o koordinatama. Osjećam granice.

Majke vučice skrivale su se u željama. Od toga mi je
pozlilo. Uđeš li u mene rodit ću. Od svakog prsta bit će
mi vuk. Te zime pjevalo se. Svjesno–nesvjesno. Pozdrav
mome vuku.

PAKIRANJE

Strah odvlači pažnju. Rastereti se u ludilo.
Nitko nije sam. Sve se događa kao da je bilo. Mlitavo
kretanje. Kupovat ćeš. Gledati užareni ekran. Voditi
gomilu na uzici. Za tobom nitko neće čistiti.

Jutarnje novine će govoriti samo o tebi. Daj im najbolju
sliku. U figurama. U minijaturi. Zapakiraj. Vrijeme
će isteći. U istom trenutku mnogi će umrijeti od gladi.
Direktno povezano s figurama kemijskog sastava. Što će
biti s nama?

ALI NE I MI

Kompjutorske priče zuje. U oku slažem crte.
Izmišljam stare svjetove. Okrećem priče.

Asfalt mi izbija iz kože. Promiču scene. Žudim za trgovima.
Možda onaj u Italiji. Možda Turska. Možda Kazahstan.
Neki su avioni prestali letjeti. Alineimi.

HIK

nitko nitko nitko ne zna što će biti sjene su

jahale sa sjenama su se njihale kao konji ja si

njišem bedra znaš li ti uopće što o drugima što

žive a ti ti ne mucaj mucaj zagrcnu se

DJEČAK

Kao igra. Kao svašta.
Sviđa mi se. Lijepit ću ti
naljepnice kao lice, oči,
grlo. Razgrćem. Provlačim
ruku. Iščupat ću ti lice.
Prisloniti. Lako. Kosa mi je
svjetloplava. Lice već drugačije.

UVIJEK

Varalica romana. Nitko
nije znao tako dobro. Isperi
mi mozak. Isperi riječi.
Roje se misli. Mirišeš na snijeg.
Mirišem na toplo. I to je sve.

ODNEKUD

Dodi. Ispitaj dubinu. Na granici. S druge strane
more. Kao u Normandiji. Stabla su srednjovjekovna.
Pašnjaci, krave. I crne točke. Na raskrsnici skreni
desno. Nećeš stići. Put se neće vidjeti. Prođeš li
ispod granice past će noć. Mene neće biti.

OZBILJNO

Vozili smo prijateljicu na aerodrom. Tata joj je kupio violinu. Imala je samo četiri godine. Odmah se pokazalo da je talentirana. Sada je putovala. Sjedili smo na aerodromu i pili espresso. Nismo mogli. Svi bismo putovali. Pod nogama je vibrirao beton. Kao u Hong Kongu. Vibrira beton. Ne moram zatvoriti oči. Ruke znaju. Reci:

NE ZABORAVI

Nešto toplo. Nešto meko. Kao miris. Tekuće. Tako.

Zaborav

Osjetila sam ubod. U plavo. Grom je odzvanjao.
Do slabosti. Do ludila. Kojim putem poći? Od jezika
do jezika. Veza. Kao neizbježna. Jezik. Odvojimo se.
Nevažnost. Znala sam da ne smijem. Tekst. Netko je
pokucao na vrata. Nešto će se promijeniti. Zaborav.

FIGURA

Odlučila sam poći. Pred svima. Djevojčica se
nasmiješila. Istog trenutka zaplakala.
Noć me progonila. Izvila sam
lijevi bok i izbjegla udarac. Onda je
zrakom projurio crveni kukac. Život je paučina.
Bolje. Dah je ostao u mojoj utrobi. Djevojčica se
nasmiješila. Nikad ispočetka.

FARAON

Kawalerovitch je bio Poljska. Poljska je željela faraona. Misli su lutale. Riječima je stizao dah. U sparini vlazi tijela. Zlato je boljelo. Nisu sve majke bile. Njihale se. Tiho. Tiho. Veliki ljudi, mala srca. Ili obratno. U vratu je kucala nježno. Krv predaka. Faraona.

LIST

Grad je mirisao na naranče. U novinama je pisalo nešto o uraganima. Pažljivo sam čitala članak. Oblaci su letjeli. Imali prednost. Makete su otvorena ratišta. Su kao limeni vojnici. Dječak je pao niz stepenice. Po tko zna koji put. Tambur odzvanja u mojoj glavi. Ne zaboravi da sam još. Lisica šuma.

VAL

Sada želim potres. U knjizi. Možda korida. Možda način
za događaj. Plavi je dječak volio priče. Sjeo.
Zatvorim oči. Na drugoj strani. Vidjelo se. Dječak je
otvorio oči. To više nije bila ista priča. Netko je
drugi. Kad se sve završi. Zaborav.

OPREZ

Ja sama. Ruka
odmotala loptu.
Preskočila meridijan.
Nismo se sreli.
Vrijeme nas preskočilo.
Otkucaj.

DISANJE

Taj kolaž u meni nečiji lik
prepoznajem duboko zaroniti
dah pretvoriti u kovitlac zalijepiti
komadiće da nikada ne otpadnu
ostat će otisak uvijek otisci
kad se istopim cijedi se
smola snijeg naježim se
uvijek na isti stih.

DUGO. DUGA. NEIZMJERNA.

U Kopenhagenu litica. Krpice zemlje. Baltik
na postelji bez. Točno modra. Zategnuta i
nevidljiva. Na krajnjem sjeveru skakači
lakoga neba. Na filmskoj vrpici
nepoznata priča. Veselo društvo zec i

KAFKA

Odsjaj oka. Tanki prsti.
Ipak ispočetka. Ne zaboravi
mlijeko. Užarena. Bez
imena. Ploča.
Povratka.

SAN
SANJKANJE
SVIJET

DUG SAN

Razabirem putove djetinjstva i sadašnjosti, ovaj put fragmentarno na pješčanim stazama, zaokupljena računanjem vremena i danom koji traje 72 sata kondenzacijom svega onda se vraćam u kvart pored mora noću vraćam se kući izbjegavam mračne zone pa luka odmah pored i autobusni kolodvor nekoliko obiteljskih likova i na kraju posao i brige i luda nada da će sve biti dobro da će u trenutku kad se probudim biti dan.

DVA JEZIKA

U dva jezika spremam najintimnije razlažem i nadograđujem crpim značenja nalazim svoja. U njima mislim u njima rađam želim osjećam. Zadovoljstvo bivanja u jeziku s jednog na drugi kolosjek nekad let pad sudar umor iskakanje kao u snu mogućnost odmaka i želja da misao nadjača stvarnost da stvarnost iznenadi da

PRETHODNO

Pejzaži sna obiteljska fotografija kroz prozor automobila
promiču uski prolazi među kamenim kućama savijena
starica i deseci krpa po dvorištu sjećam se promjena
pa šumovit poluotok s poznatim ljudima naš prvi stan
nespretni silazak niz stepenice i pred samo buđenje izložba
fotografija s pejzažima sna i san stvarnosti kao da je netko
sve ovo sanjao prije mene.

RIJEČIMA

Ogrće me nemir skuham
luk popijem zlatnu vodu mislim na
arhive gomilu događaja podatke u
fasciklama zovem se život zovem se
rat i mir rat i rat kao mađarski arhivar u
potrazi za smislom od Mađarske do
New Yorka otkud mi riječ fascikl
da je ne zaboravim kao
mnoštvo drugih samo da ne
zaboravim izgovaram pravim
liste i ja ću možda na put u beskraj
ponijeti riječi kao prtljagu neke se izgube
nekad ih nađem nekad ne
nađem i nove odahnem.

KARTANJE

Duša kaže podijelimo. Nejednako.
Podijelimo jezik. Sve jezike. U tijelu.
U pokretu. U nepokorenom. U disanju.

Rađa se jezik. Jezikom svijet
iskustvo. Podijelimo ga baćuška
moj. Rad naš znanje zanat.

SNIJEG

Snježna je književnost tako
počinje tekst obrišem
čelo ispišem osjećaj toliko je toga
važnog toliko nevažnog u tihoj
noći udišem zvuk klarineta prelijeću me
zore a ja čitam još dugo
dok god se budim
metafiziko ne spavaj ne uspavljuj
da znam šta ću napisati
ne bih ni pisala.

TIŠINA

Zadovoljstvo misli gdje prestaje ne prestaje počinje tekst
bez kraja pokušaj bar sad hoćeš li uspjeti ili izbjeći kao
uvijek spustiti pogled udahnuti miris lipa klackanje
tramvaja zvuk tračnica zvuk zvijezda u tihom svemiru.

DOK ME NEMA

Pošalji mi slike s jezera. Dok nema zmija dok me
nema u zbilji u dubini. Splav je istina i oslonac.
Pošalji mi slike sa žute planine. Dok beremo
šumsko voće i čitamo Prousta. On je dobro pisao.
Ušao u svjetsku književnost. I ostao.

TRENUTAK

Naslonila sam njušku na ogradu. Dišem
smireno. Prolaznike slijedim
pogledom. Fin kvart. Fini ljudi. Ne moram lajati.
Svi me znaju. Proljeće je. Propupalo.
Miriše. To je život? Možda
samo trenutak mira.

STRANICA

Pored Balatona ukrcaj se na splav i
otplovi dalje. Zaboravi točku na
kraju. Stranice i stranca.

SLIJED

Prošla je pored mene. U mračnom dvorištu, netko se skriva pored zida. Prilazim. Oko iscrtava konture. Ipak to povezujem s njom. Gdje je veza? U slijedu. Kao jednom davno u liftu. Mladić koji ne odvrća pozdrav, samo gleda iznad ruba novina dok ispuhujem nos u maramicu i fiksiram njegove crvene dokoljenice. Veza i slijed. Tkanje i prostirka za dalje. Za svaki novi dan.

SAN SANJKANJE SVIJET

Na tvojim ledima na mojim ledima riba sanjka. Crvena i zlatna. Do dubine koja ne prekriva tijelo ne kači misli. Možda malo boli. Razmisli. Takve si ribe sanjala. Uvijek se desi dok okrećeš pedale dok ustaješ ujutro i radiš sve neophodne pokrete. Dok sanjaš. Krajičkom oka primjećuješ dva velika psa. U visokom skoku pozdrav i sudar. Do njih mlada Japanka snima mladića s ekranom nabodenim na štap. Odgovara joj na postavljeno pitanje. Pitam se koje. Možda postojiš. Postojiš li? Ili svijet?

DRUGA STRANA

Kao branka na otvorenom. Gledaš kroz mene
ne vidiš me. Lijepe se suhe travke po koži ispod
disanja daleko od svega. Možda propadnemo kroz
pijesak. Možda nas ledenjaci progutaju. A možda se
mi sami. Nasmijemo se. Zagladimo kosu.
Namjestimo novi kadar. Novu želju. Ispričaj mi
priču. Nemoj istu. Okrenut ću ploču.

SAN

Živim u Poljskoj. Ili sam u prolazu. Čekamo se na raskrsnici. Idemo prema moru. Spavamo u stanu. Iz kupaonice vidi se sportsko igralište i zgrada socijalizma. Po krovu susjedne kuće hodaju djevojčice. Lake kao perca na crijepovima. Plešu pozdrav djetinjstvu i odlete. Netko drugi baca se u prazno. Osjećaj poznatog. Već viđenog. Pa ipak. Osjećaj pomaka. Ostajem još malo. Trenutak prije nego me stvarnost prestravi.

SPAS

Sanjam prije nego što zaspem.
Djevojčica se budi kaže ostavi me
da živim s duhovima nepoznatih.
I ja dok čitam. Otvaram knjigu
pred spavanje. Utonem.
Oslobođena. Letim kao
Kusturičina mlada. U pravo
vrijeme gasim svjetlo. Nepogrešivo.
Nastavljam letjeti. Kao spas.

SVEMIR

Oči su otvorene ispod kapaka sve crveno
pulsira kao krv u vrtlogu čaše na dnu srca
jednog od Karamazova kad mu poljski oficir
zakloni pogled a mongolska konjica projuri
gradom s nebeskim dometima dok izvan grada na vrhu
bezbrojnih stepenica monument Sovjetima teško
diše njegova priča svježa voda izvor pod
suncem pokriva se sjenom još jednom skratim
razmak između stvarnosti i sjećanja.

SAN PRED ZORU

Sanjam pred zoru. Igramo karte u kafiću. Osobe su iz stvarnog života. U nepoznatom baru nepoznatog kvarta. Sjećam se. Ulice su crtali naknadno. Prvo su gradili zgrade. Opet sjećanje. Na san. Uvijek isti. Autobus koči ispred zgrade. Pretrčavanje široke prometnice. Može li se tako i danas? Ali strah nije vezan za pretrčavanje već za odrasle osobe u autobusu. Sitna sam s velikom školskom torbom. Prijateljica u snu puši. Živi kod roditelja. Tu je vrijeme stalo. Ili neko drugo. Možda se nastavlja? Hoće li sve stati?

SJEĆANJE

Tudi životi kroz stakla
autobusa vlaka. U knjigama
filmovima snovima na pustim ulicama
u zvuku zatvaranja vrata lupanju
prozorskih kapaka posuđa u pogledu
u slučajnom susretu. Ništa drugo
ne želim udisati. Samo život. Sve živote.
Obične svakodnevnice. Brige napor ljubav.

PREKO OCEANA

Pljusak odjednom. I pljuska moje bake fotografu koji nas fotografira kako trčimo prekriveni ručnicima na povratku s plaže. Koliko dugo nisam vidjela tu fotografiju? Otada. Sjećam se. Preplivala je Atlantski ocean na naslovnici Slobodne Dalmacije. Dočekali su je hrvatski pomorci usidreni u Buenos Airesu. Među njima i moji roditelji. Uz prvu kavu i svježe vijesti iz domovine stigli smo mokri do kože. Baka ratoborno podiže pesnicu u prvom planu. Na povratku za Europu začet je moj brat.

PLAVI NEBODERI

U tijelu budim se iz sve snage zvučnih zidova lijepim
im plakate do slobode bodu tabani na vrućem asfaltu
djeca iz plavih nebodera slijevaju more na crni asfalt
žareći najljepše čega se mogu sjetiti do boli do radosti
neograničeno u filozofskom tijelu koje ne može išutjeti to
malo nježnog lijepo odlijepiti pljusku sve do Turske kule
i sedmog kata zaboravila eto a tu živjela kao dijete mora
i nešto nesvjesno nasuprot brodogradilišta gdje je radio
ujak pretrčavanje tračnica bilo je strogo zabranjeno nismo
marili sve zbog želje da se otputuje iz grada vratiti se
nakon toliko godina sve što ostane bit će i dalje.

ZIMSKO SARAJEVO

Vani unutra vanjsko unutarne stabilan let pčela oko
nožnih prstiju iznutra mravlje stope na autobusnom
kolodvoru u Sarajevu dijete cupka u gumenim čizmama
ne štite od zime već sutra će klizaljkama parati led duboko
iznutra srce olovke zagrebat će papir dok god bude srca i
olovke šumori lišće sve do mora ploča zagrijana na suncu
blijedi do ispravanja kao konjanik u pustinji iz dalekog
vesterna guram kolica ali to već nije istina samo mravi
u gumenim čizmama Sarajevo zvonki smijeh žene s
maramom na glavi dok rakiju ispija naiskap jednu za van
jednu za unutra jednu za vanjsko jednu za unutarne.

BUĐENJE

Osmatračnica na pučini. Vidi se Italija. Prije nego li avion padne u more skinut ću cipele, kaže djevojčica. Mogu li poljubiti nebo? Ili ne biti? Stil i nesаница. Povijest se skrila u kut. Mačka bi je pojela kao ništa. Još odjekuje od koraka. Više od neba više od zvijezda. Lijepimo pisma po tijelu. Budimo se čitajući poeziju.

PISANJE

Zasićenje
tražim riječ stiže
svakodnevna
magma
čekam ne dišem

u dahu
u danu

sve stoji ne
samo unutaranje
dok čekam na
buđenje.

PÉPÉ

Pod smokvom pépé diše
lakši od perca smokva sve
jača pépé gubi snagu svaki
okus je sjećanje želja živa
dugo priča kako se živjelo
umiralo ispričao jučer od
rođenja do danas prije
sto godina ne zaboraviti
pod smokvom.

PÉPÉU ZA STO GODINA

Čitav jedan život dugo tako
dugo polako vrt oživljava
piše novo doba
sluša praunukov klarinet pod
smokvom još ima traje
i kad stigne do kraja još traje
blizu je kao vrt dugo će biti zelen
kao mladić radio je u avijaciji
pričao nam život rad odmor
svi su prijatelji već otišli
nema ih čitav jedan vijek i
ugasi se vrt kao život.

SUSRET

Priče ti izmigolje
vratiš im se kao
kad si rekla da bi htjela biti
muškarac. Ne možeš dalje
juriš bez razloga kroz
trag šumu. Sâm te
vjetar raznosi. Ti na granici
sluha razumijevanja. Arhivi se
povlače u bespečatne kutije. Nisu
priče nježnosti. Što o životu ? Majke
djeci pričaju šumu. Ona tanka
mlada stabla. I maslačak.

SA SRNAMA

U utrobi svih svojih snova brišu se kako ih
sačuvati čak i kad se budimo u
njima kad prizivamo prije prve kave
prve pjesme kad se rasplinu nemoguće ih je
vratiti ispod kapaka u tijelo u talog na dnu
šalice. Maska nije lice samo maska ništa
iza nje ne govori dubinu samo praznina dok
ulazim u utrobu na rubu vladara šume brzo
i precizno svaki njegov pokret ne plašim se
to sam i željela biti. Sa srnama.

NE ZNAM

Ispisujem dan.
Budim zgradu.
Budna si.
Znaš li što?
Znaš li zašto?
Dok dišemo
život je. U
pokretu
neba skidam
šešir. Lijevom
rukom dodirujem
čelo. Desnom
tražim olovku.
Provjeravam
interpunkciju.
Nešto
nedostaje.
Ne znam što.
Ne znam zašto.

POEZIJA U ORIGINALU

Ispod prekrivača crveni
cirkus ne zna hoću li
ustati nastaviti čitati knjigu

priču možda ne razumijem
možda bih trebala
čitati ispočetka bicikl
okreće grad ljudi na

krovovima njeguju
poeziju u zemlji kroz
zemlju probija korijenje
zeleno režem listove

ispočetka čitam sve
dobro je kao povrće crna
ribizla odsjeći par grančica
zatvoriti knjigu pisati

poeziju u originalu s
prijevodom na dva jezika
u neznanju osluškujem

ne ispasti iz kruga kao
knjiga listam sve.

POSTOJANJE

Čovjek na putu bez
sna u
fragmentu postojanja
života se plašimo kaže
starica blago
preko naočala
nahranit ću vas
djeco
ljubavi su
u nama za žive
za mrtve dok je nas
oni na
istom putu
disanjem
spajamo konstelacije
fragmenata dok god
netko bude
mislio na nas.

MISTIKA

MISTIKA

Okrećem nepoznate
brojeve, tražim imenike,
preplićem zaboravljeno s
nezaboravnim. Djed je
grabio kroz snijeg po
moj kaputić dok sam
prvi put slušala
Bijelo dugme na
radiju u birtiji.
Čekao nas je
autobus na zimi
na Romaniji koja je
odzvanjala i još
odzvanja kao
strepnja. Rat je tek
pred nama zamiriše
pokošena trava
sve se smiri na
kratko kao riječ kao
Mistika za početnike koju
nisam napisala.

TOLJA

Izmišljam priče. Oni
opet o zmijama. Pred
spavanje uvijek čitam
istu stranicu *Života i
sudbine*. Majka miluje
zemlju grob mrtvog
Tolju. Mnogi nisu
preživjeli nisu
da se više
nitko nikad ne
pokori a onda
svi sve zaborave i
sve se ponovi svi se
pokore sve do
danas kronologija je
nebitna za
progresiju priče
kojoj ću dati drugi
naslov drugi tok da
ima smisla iako je
tužna.

FILMSKA TRAKA

Kao László kao Kraszna
kao Horkai kao Mađarska
bez granica sa satan tangom u
naručju koji pleše krupna
žena dok pjesnik
ispija jutarnju kavu i
piše o djevojčici koja je
dobila ulogu i život koji je
postao njezin čim se
film završi redatelj
odlaže kameru pisac
napiše rat i rat rat bez
mira o nedokučivom kao
filmska traka koja se
može gledati s jednog
kraja na drugi.

KAPETANOVA KĆER

Plašiš se života plašiš se
smrti kronologija nije
važna dok život
prolazi dok život u
kino dvorani
Sibira Emelian Pugačev
šef Kozaka pokazuje
zlatne zube i putovnicu
potvrđuje identitet časti
pićem kapetanovu kćer te
odjaše iz stvarnog života
kao Puškin iz romana.

RUSKI RAP

Paša pjeva ruski rap u
partizanskom parku malog
sibirskog mjesta mlijeko se
toči na ulici iz bijelih cisterni
starice s marama s vrtovima
punim gljiva slušaju rap prate
festival eksperimentalnog
filma jedna je rekla Svetlani
prije dodjele nagrade za najbolji
film da takav nije za mladu
djevojku mogla je na neku drugu
temu a da zašto uopće snima pita u
punoj sibirskoj kino dvorani poslije
svi idu na piroške s gljivama i
zabranu izlaska u opasnu
sibirsku noć samo do Slobodana
koji drži najbolji gradski
restoran već više od deset
godina dok se Bosna
selila iz noći u
noć dugo dugo u noć.

RAT I RAT

Žurim stranicama mađarskog romana gutam
stanem pa ponovno
čitam i tražim točku hvatam
zalet pratim ritam nikad kraja
tako iznenadi nekog mene zatekne
književnost piše život onda i ja znam nešto
o brigama spokojima dobru zlu blizini
sreći riječi teksta tek tad
isplivam tek tad stanem.

NE ZABORAVITI

Lovio je velike zvijeri s
krznom, imao kuću u šumi. Ostao je
samo beton, ogoljenost na toploj vučjoj
tromeđi. Umit ću se tri puta, oprati prošlost,
zaustaviti zaborav. Da ne zaboravim.

TROMEĐA

Nisam u sebi. Ni ti nisi svoj. A gdje su drugi?
Tudi životi s pjesmom i pokajanjem. Na tromedama
život ne može van granica. Obučen u plastiku, obuven u
plastiku ili neki drugi jeftini materijal. Kič izbija
udara po sljepoočnici. Bijes i nemoć jer ne
može drugačije. Nekoć je moglo. S bakom smo
tražili radiostanice, smijali se, brisali
bijeke brkove od svježeg pomuženog mlijeka.

*Na granici Mađarske, Ukrajine i
Rumunjske, 2019.*

ČEKAJ ME

Konstantinu Simonovu

Čitam knjigu bjeloruskog pisca. Rat je. Mir će tek. Za pravednu stvar. Milijuni. Živi i mrtvi. Sintsev, Serpilin i Tanja. U vrtlogu ljudskog, neljudskog čitam. Čitam. Pedalj po pedalj. Zemlje. Dok prinosim jutarnju šalicu kave, u glavi odjekuje, u tijelu žudi, boli, plaši, budi. Hrabrost. *Vojnici se ne rađaju.* Čitam u talogu kave. Tako je to Konstantine. Dok umiru junaci romana. Dok plačemo stvarniji od stvarnog bolniji od bolnog.

TKO ĆE

Tko će tu krv oprati naših mrtvih tko će vratiti
dah udahnuti život dok u zemlji zjape
rupe izorane ratom dok hranim golubice pjesnikinjo
dok nebo čeka na tvoj znak dok ukopani vinski
podrumi hlade vino dok lovci otvaraju paljbu
odasvud dok plaše ptice kradljivice dok plavokosi
mladić popravlja bicikl s osmijehom dok isti mladić čisti
ribu za večeru dok svijet nastavlja trčati veslati sprintati
dok nas sve nešto ne pomori.

ZVONO
KONJ
ZABORAV

KAŽEM

Zaboravim vlastite pokrete.
O smislu razmišljam
samo dok otvaram
poštu. Sklonost da izgledam
normalno. I tako nitko
ne mari za to što kažem.

DIO SVIJETA

Nisam ništa pomislila. Lica su
prošla pored mene. Urezala sam ih u
svoju memoriju. Kosooka. Neobično
iscrtana. Isprepletana. Možda bih trebala
reći nešto više o svemu tome.

Prepuštam se. Milovanju,
zadovoljstvu, opuštenosti. Moji se
udovi tope pri krajevima, rasplinjavaju,
postaju dio svijeta. Dok hodam
osjećam svoje tijelo u prostoru.

REČENICA

Beskonačna rečenica.
Kao kad sam sama i
nečija me ruka
miluje. Dok brižno
ispisujem slova. Vodeći
računa o zakrivljenosti.
Ponešto brišem. Ponekad
znam. Kao u romanu. Nekad
me osvoji poslije par
rečenica. Onda se otvorim.
Za doživljaj, ubrzanje,
ritam. Redovno izgubim
nit. Očekujem da riječi
dođu same. Do smisla
dolazim jednim potezom.
Dugačkim i vlažnim.

ČOVJEK

Nikada si nisu skuhali čaj. Mrvice su istresali kroz prozor. Nekad ih je vjetar vraćao. Grigor je jednom nešto rekao. To se više nije ponovilo.

ŠINE ŽIVOTA

Jednom će se u meni nešto otkačiti. Sve iscuriti. Nosila je plavu haljinu. Na velike plave točke. Velike plave. Okrugle. Hodala u bijelim platnenim cipelama. Mirisala na lipu i tramvaje. Vozači su je voljeli. Sanjala je da će se jednom roditi. Samo tako. Kroz cviljenje kočnica.

K.

Gospodin K. nije imao sreće. Povremeno bi ga oblila svijetlo žuta tekućina. Za sobom je ostavljao trag nalik pužu. Kućne pomoćnice ga nisu voljele. Kad bi ga upitale za ime, kad bi ga samo pitale za ime. Što one znaju? Tako nastaju najbolje priče. Sinulo mu je.

ZVONO KONJ ZABORAV

Plašljivo zašutim. Laka me konjica pregazi. Ponovim zadnju riječ. Pomiješaju mi se putovanja. Izvit ću kosu. Izvit ću vrat. Nitko neće znati gdje sam bila. Samo da ne zaspem. Gdje su mi najmiliji?

PČELINJAK

Okupani u Gangesu. Izašli iz duboke prošlosti. Naši su precima. Njihovi konji su zujali. Zatim gutali pčele. Ne bih ovo nikad izmislila. Moje su dimenzije premale. Brišem sjenilo s lica. Očekujem da me netko zgrabi. U potezu. Da se oslobodim. Možda su moji precima zaista. Tražim ogledalo. Zujanje u glavi ne prestaje.

AKO VLAK JEDNOM

Želiš otići. Ovim
istim trenjem.
Siromašni mogu i bez
karte. Jabuke smo brali
kroz otvorene
prozore. Gdje
toga još ima? Dodaj
malo žute. Crveno
zavrti grotlo
žeravice. Usijani
skakavci ispisat će
sve što želiš. Ako ti
bude lakše, ako još
jednom, bit će to
posljednji put. Svi će
zaplakati. Ja
ne. Indijo. Indijo.

PITAM SE

Ti nisi ti. Projuri.
Kroz čitkost.
Hoćeš li smjeti? Nisi
kralj. Do suza
oblizuješ rubove. Projuri.
Vidjet ćeš kroz
mene. Vrijeme i
semafori unakrsno
pokazuju otvore.
Pitam se.
Hoće li se netko vratiti?
Netko je otišao?
Prebaci se. Na mene
svoje misli. Svaki
pomak. Ukoriči u meku
strukturu moga mozga.

GEOMETRIJA PISMA

Kvadratić u koji
ucrtavam
slova dovoljno je
velik da primi
sva moja pisma.
Na jednu razglednicu
potrošim sat
vremena. Pišem
novu. Nezadovoljna i
pisma brišem.
Borges nije znao
pisati pisma. Znao je
čovjeka kojemu su
brojevi bili
slike. Kao pedeset
osam. Kao konji u
galopu. Riječi se
vezuju za stvari. Ne znam
svakoj ime. Kao dijete
doživjela sam
nešto.
Zahvaljujući
prozirnosti.

Postoji mogućnost da
jednoga dana
nestanem.
Progutat će me
lav iz broja
devedest
devet.

GODINAMA

Za deset godina bit
ćemo tu. Gledati
fotografije. Snimljene
baš danas. Nešto
tečno. Nešto prijatno.
Oblit će me. Kao
dosad. Kao ludnice na
rubovima. Mi na
fotografijama. Nemaju
prodajnu vrijednost.

JAJE

Učili smo
bacati bombe.
Opaki
neustrašivi.
Klinci bez
podzemlja.
Dugmad smo
prišivali sami.
Ako tako
poželimo.
Možemo izbjeći
rat. Iglom
rasprsnuti jaje.

BIT ĆE

Ispijamo eliksire. Naše su noge duge. Elipsom
razbijamo prostore. Obradujemo pridjeve. Sad kad
znam da ne volim bajke. Rijetko govorim. Plačem.
Vjerujem s razlogom.

PITAM RIJEČ

Čujem. Otkud mi riječ? Istuširat ću se. Otvoriti i zatvoriti rijeku. Kroz glavu projuri rečenica. Još jednom. Posvojna. Zagrizem svoje tijelo. Reagiram kašljem.

Ispod ruke pomišljam na svoj odraz u ogledalu. Svatko može biti naopako. Okrenem se. Moje znanje je malo. Riječi nepoznate.

Još jednom se istuširam.
Još jednom se sjetim rečenice.
Još jednom izgovorim riječ.
Za koju ne znam otkud.

FOTO-EXPRESS

Otkrivam te.
Noćima.
Samo te ja listam.
I brzo ljubim.
Jezikom ti
otkidam rečenice.
Nove struje odnose
značenja. Misliš
obratno. Kuća nas
nosi. Na sanjkama.
Kažeš: nitko.
Dok ne odletimo
u Afriku. Tamo su
naši jezici. Na našim
fotografijama žirafe
govore. Ukočeno stojimo.
Na našim fotografijama
jezik laže.

PUTUJEM

Sve što nikad
nisam vidjela.
Postoji mogućnost da se
izgubim. Iz iskustva.
Poznajem samo knjige.
Ako ne dotaknem
otok. Ako ne
dotaknem
mjesec. Bit ću
glas. Možda Kuba.

BRZO

Ako sad ovi
dječaci
polude. Ako mi se
kosa. Greška se
desi. Opet. Izvuci
pojas. Dođi do
mene. Iz
dubine. Vrištat
ću. Pjenu iz
grla. Vlakovi sa
sjevera. Nezapamćene
suše. Egipatski
faraoni. Od početka.
Do kraja. Sve izmislila.

SKRABL

Đokare. Đirare. Nemoj više. Taj skrabl. U mojoj
glavi. Netko možda i razumije. Pišem drugačije.
Brišem. Prevrćem slova. Rješenje je blizu. Sasvim.
Znam. Ako još jednom poludim. Bit će mi lakše.

O autorici

Brankica Radić rođena je 1969. u Splitu. Studirala je francuski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu. Studij francuske književnosti nastavlja na Sorboni u Parizu, gdje upisuje l'École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs (Viša škola za prevoditelje). Živi i radi u Parizu. Urednica u nakladi Éditions de la Villette, pri Višoj arhitektonskoj školi Paris-la Villette, priprema i objavljuje knjige iz arhitekture, urbanizma i pejzažne arhitekture. Prevodi hrvatske i francuske autore, uglavnom suvremene pjesnike, i redovito surađuje s književnim časopisima i festivalima u Hrvatskoj i Francuskoj. Njezina poezija objavljivana je u časopisima. Sa Jeanom de Breynom, Martinom Kramer i Vandom Mikšić urednica je biblioteke *Domaine croate / Poésie*, naklade l'Ollave, koja promovira suvremenu hrvatsku poeziju u Francuskoj. Svake godine objavljuju prijevode dva suvremena hrvatska pjesnika na francuski.

Prijevod:

- *Ville interdite* (Zabranjeni grad), Hrvoje Pejaković, Éditions Est-Ouest Internationale, Paris, 2001.
- *Personne ne parle croate / Nitko ne govori hrvatski*, dvojezična mini-antologija suvremene hrvatske poezije, izbor i prijevod u suradnji s Vandom Mikšić, Meandar, Zagreb, 2002.
- *Larges espaces, courtes ombres* (Veliki predjeli, kratke sjene), Zvonko Maković, Éditions Caractères, Pariz, 2003.
- *Mars poetica*, dvojezična zbirka pjesama hrvatskih i francuskih

- pjesnika, prijevod u suradnji s Vandom Mikšić, SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb / Temps des Cerises, Pariz, 2003.
- *Angle nord* (Sjeverni ugao), Hrvoje Pejaković, Éditions Atelier de l'agneau, St-Quentin-de-Caplong, 2004.
 - *Voix croisées Croatie-France* (Unakrsni glasovi Hrvatska-Francuska), časopis « Autre Sud », éditions Autres Temps, prosinac 2009, prijevod hrvatskih pjesnika na francuski.
 - *L'homme troué* (Čovjek s rupom), Antun Šoljan, prijevod u suradnji s Martinom Kramer, L'Ollave, Rustrel, 2013.
 - *Les mots de passe de l'oubli* (Lozinke zaborava), Sibila Petlevski, prijevod u suradnji s Martinom Kramer, L'Ollave, Rustrel, 2013.
 - *Visage de l'eau* (Lice vode), Hadžem Hajdarević, Al Manar, Paris-Sète, 2013.
 - *Les forgerons de l'ombre* (Kovači sjene), Gordana Benić, L'Ollave, Rustrel, 2014.
 - *Table des matières* (Gdje je što je), Zvonimir Mrkonjić, prijevod u suradnji s Martinom Kramer i Vandom Mikšić, L'Ollave, Rustrel, 2015.
 - *Sels* (Soli), Vanda Mikšić, prijevod u suradnji s Martinom Kramer, L'Ollave, 2015.
 - *Virgule d'été* (Zarez ljeta), Miroslav Mićanović, prijevod u suradnji s Vandom Mikšić, L'Ollave, Rustrel, 2016.
 - *À jamais la neige* (Zauvijek snijeg), Delimir Rešicki, L'Ollave, Rustrel, 2017.
 - *La Nuit à l'envers* (Izvrnuta noć), Nikola Šop, L'Ollave, Rustrel, 2018.

- *Une phrase pour entre deux* (Rečenica za između), Hrvoje Pejaković, L'Ollave, Rustrel, 2019.
- *Poèmes de transitions, 1980-2020*, Branko Čegec, prijevod u suradnji s Martinom Kramer i Vandom Mikšić, L'Ollave, Rustrel, 2020.

MEANDARMEDIA ZAGREB

e-mail: prodaja@meandar.hr

administracija@meandar.hr

www.meandar.hr